

[Første næstformand]

Den pågældende er herefter valgt.

Skriftlig fremsættelse af forslag:**Tommy Dinesen (SF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af dobbeltarbejde for ansatte inden for stat, amter og kommuner.

(Beslutningsforslag nr. B 26).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Ole Donner (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af fradrag i forbindelse med manglende udnyttelse af offentlige børnepasningsordninger.

(Beslutningsforslag nr. B 27).

Jeg skal i øvrigt henvide til forslagens tekst og de bemærkninger, som ledsager det, og anbefale det til Tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af lovforslag nr. L 12:

Forslag til lov om ændring af lov om støtte til voksenuddannelse. (Ændring af støttesats).

Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen).

(Fremsat 6/10 93. Første behandling 12/10 93. Betænkning 26/10 93. Anden behandling 11/11 93).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 67 stemmer (S, FP, CD, RV og KRF);

42 (KF, V og SF) stemte hverken for eller imod.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 18:

Forslag til folketingsbeslutning om Folketingets Ombudsmands beretning for året 1992.

Af Retsudvalget.

(Fremsat 28/10 93. Første behandling 11/11 93).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 97 stemmer (S, KF, V, SF, CD, RV og KRF) mod 9 (FP).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Dette vil blive meddelt til Folketingets ombudsmand.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forhandling om redegørelse nr. R 3:

Undervisningsministerens redegørelse af 3. november 1993 om uddannelse til alle.

(Redegørelsen anmeldt 3/11 93. Redegørelsen givet 3/11 93. Meddelse om forhandling 3/11 93).

*Forhandling***Frank Jensen (S):**

Jeg tror, vi alle her i salen har set frem til dagens debat om undervisningsministerens redegørelse om uddannelse til alle, men der er langt flere uden for denne sal, der er dybt afhængige af de resultater, vi kan skabe på baggrund af redegørelsen, nemlig den helt uacceptabelt store gruppe unge, der ikke får afsluttet en egentlig kompetencegivende uddannelse.

[Frank Jensen]

Spændingen om initiativet »Uddannelse til alle« blev allerede skabt ved statsministerens åbningstale i oktober måned i år, og nu ligger resultatet af undervisningsministerens meget grundige overvejelser på Folketingets bord.

Baggrunden for redegørelsen er det dystre faktum, som også Socialkommissionen gjorde opmærksom på, nemlig at op mod en tredjedel af ungdommen ikke får en egentlig afsluttet uddannelse. . .

Første næstformand (Ivar Hansen):

Der er for meget samtale rundt omkring i salen. Jeg beder om, at det finder sted uden for salen, så forhandlingerne kan foregå uforstyrret. Jeg håber, det er taget til efterretning.

Frank Jensen (S):

Det kan vi som samfund ikke byde de unge, det kan vi ikke være bekendt, og på længere sigt risikerer vi også at få problemer med en for ringe kvalificeret arbejdsstyrke i forhold til de krav, der stilles til et dynamisk arbejdsmarked.

Det perspektiv bliver langt mere iøjnefaldende, hvis vi også inddrager de store forandringer, der sker i disse år i befolkningens aldersmæssige sammensætning – det, vi kalder demografien – hvor ungdomsårgangene bliver langt mindre i 1990'erne, end de var i 1970'erne og 1980'erne. Et fald på 33 pct. på et årti vil kunne mærkes, når vi når frem til årtusindskiftet.

Vi skal sørge for, at alle unge får en uddannelse. Redegørelsen er et vidnesbyrd om, at der ikke findes nogen let snuptagsløsning på problemet, men at det er en flerstrengt indsats, der skal til.

Socialdemokratiet kan støtte regeringens initiativ og målsætningen om, at vi udvider og udvikler nye overgange fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne, at vi nedbringer frafaldet i de eksisterende ungdomsuddannelser, at de eksisterende uddannelser kommer til at indeholde muligheder for alle elever, at vi uddannelsesdækker nye vækstområder i samfundet, og at der ad nye veje skabes bedre meritmuligheder mellem forskellige uddannelser og bedre adgang til de kompetencegivende uddannelser.

Jagten på frafaldet i de eksisterende uddannelser er den allervigtigste vej til opfyldelse af målsætningen. Socialdemokratiet hilser det

velkommen, at ministeren allerede har sat en kampagne i gang med henblik på at nedbringe frafaldet på ungdomsuddannelserne. Det er positivt, at ministeren i samarbejde med skolerne vil sætte fokus på dette problem. Det er godt at sætte eleven i centrum, for det er det vigtigste.

Det er ligeledes positivt, at der nu iværksættes en tættere registrering af elevstrømmene i uddannelserne. Vores viden i dag om baggrunden for det store frafald er for ringe, og nu får vi større viden og større indsigt med baggrund i den bedre registrering og dermed også større mulighed for at bekæmpe det med de rette midler.

At mangelen på praktikpladser i erhvervsuddannelserne fortsat er det største enkeltstående problem ved frafaldet i erhvervsuddannelserne, er der ingen tvivl om. Derfor lægger Socialdemokratiet afgørende vægt på at fastholde den positive udvikling i praktikpladssituationen, der er på nuværende tidspunkt, hvor vi er nået op på 8,4 pct. flere uddannelsesaftaler end på samme tid sidste år. Praktikpladsproblemet er dog langt fra løst, og derfor skal vi følge udviklingen meget nøje. Erfaringerne med skolepraktikken må vi løbende vurdere og følge op.

Det er svært at tale om jagten på frafaldet og uddannelse til alle uden at komme ind på de økonomiske betingelser for ungdomsuddannelserne. Det er jo en kendsgerning, at den tidligere regering igennem en årrække har forringet erhvervsskolernes økonomiske betingelser ganske hårdt.

Siden 1988 har erhvervsskolerne været omfattet af det såkaldte effektiviseringskrav på 2,2 pct. pr. år. De økonomiske betingelser på handelsskolerne og de tekniske skoler er af en beskaffenhed, der gør det påkrævet, at vi får det inddraget under de igangværende finanslovsforhandlinger. Smertegrænsen er nu nået, og vi må sikre, at de alt for høje holdstørrelser og faldende lektionstal ikke bliver forklaringen på det stigende frafald.

Styrkelse af vejledningsindsatsen skal være et sikkerhedsnet for, at alle unge kommer godt på vej. Socialdemokratiet støtter klart tanken om at styrke vejledningen af den enkelte unge på tværs af uddannelsessystemer m.v.

Socialdemokratiet støtter ministerens forslag om en ny bekendtgørelse om ungdomsvej-

[Frank Jensen]

ledningen med sigte på en mere effektiv sammenkædning af den kommunale ungdomsvejledning og grundskolernes vejledning; det er godt at følge de unge på vej.

Svaret på skoletræthed skal ikke være fravalg af uddannelse. Interesse for uddannelse skal skabes gennem ny og bedre pædagogik. De praktiske færdigheder skal inddrages, og det sker også i langt højere grad med den nye folkeskolereform. Ministeren foreslår derudover, at der skabes og udvikles nye tilbud for de ældste elever i folkeskolen med en kombination af praktik og teori.

Socialdemokratiet er enig. De igangværende TEK-10-forsøg og erhvervsklasser i folkeskolen er et udmærket eksempel på, hvordan det kan lade sig gøre. Der skal også bygges bro i uddannelsessystemet. Ministeren foreslår, at der udvikles 1-årige undervisnings- og vejledningsforløb, som er grænseoverskridende mellem de eksisterende skoler og uddannelses tilbud. Formålet er godt, nemlig at give de usikre unge tid til at afklare deres valg af efterfølgende uddannelse.

Det er min forståelse, at dette initiativ ikke generelt skal erstatte de allerede eksisterende, integrerede introduktions- og vejledningsforløb i de etablerede uddannelser, men at f.eks. første skoleperiode på en erhvervsskole kan være en integreret del af den nye brobygning.

Jeg tror, det er afgørende, at de konkrete brobygningstilbud udvikles i et tæt samarbejde mellem de forskellige uddannelsesinstitutioner og skoler. Enhver form for protektionisme i uddannelsessystemet skal nedbrydes. Jeg er enig med ministeren i at forbedre meritmulighederne mellem uddannelser og skoler. En meritvejledning kan være et positivt værktøj for en målrettet vejledning til de unge, så vi undgår, at de skal starte forfra ved ethvert uddannelseskifte.

Socialdemokratiet vil meget gerne bidrage til og lægger også vægt på, at vi anerkender den lange række af såkaldte alternative uddannelsesmuligheder, der eksisterer på højskoler, daghøjskoler, efterskoler, ungdomsskoler, produktionsskoler, VUC-centre osv.

Mange unge får igennem disse uddannelsesmuligheder styrket deres selvværd, modenhed og appetit på mere uddannelse. Derfor skal det etablerede uddannelsessystem også anerkende kvaliteten i disse uddannelser.

Socialdemokratiet ser frem til behandlingen af ministerens forslag om en 2-årig fri ungdomsuddannelse, der kan danne rammen om disse mere individuelle uddannelsesforløb, som gerne skulle give merit i de øvrige uddannelser.

Socialdemokratiet støtter ministerens forslag om et 3-årigt gymnasialt forløb. Når de igangværende udvalgsarbejder er overstået og der kommer et konkret lovforslag på bordet, vil Socialdemokratiet være stærkt optaget af, at vi undgår, at der sker en skævvridning mellem de grundlæggende erhvervsuddannelser og de nye 3-årige gymnasiale uddannelser. Vi må sikre, at der ikke skabes nye gøgeungeeffekter i systemet.

I hver ungdomsårgang er der en lille gruppe unge, der overalt i samfundet i dag næsten er hensat til en tilværelse bagest i køen; vi kalder dem de sent udviklede. Vores uddannelsessystem har ikke formået at give denne lille gruppe unge et ordentligt tilbud.

I Socialdemokratiet ser vi frem til de initiativer, der måtte komme ud af ministerens tværministerielle udvalg om en samlet indsats over for de sent udviklede og andre grupper af funktionshæmmede unge. Vi er også tilfredse med, at ministeren vil udbygge og videreføre den indsats, der allerede er etableret gennem udviklingsarbejder for denne målgruppe.

Til slut vil jeg udtrykke Socialdemokratiets gode vilje til det forestående arbejde med den konkrete udmøntning af ministerens redegørelse.

Eva Møller (KF):

Jeg vil godt indlede med at takke ministeren for redegørelsen med målet, som det er fremført, nemlig uddannelse til alle. Til de meget smukke hensigtserklæringer, som skal følges op af konkrete lovforslag – vi får i redegørelsen at vide, at der skal nedsættes og er nedsat en række udvalg, komiteer m.v. – kan vi da ligesom Socialdemokratiets ordfører sige, at vi gerne vil gå positivt med ind i det efterfølgende arbejde.

Men jeg vil dog også gerne sige, at for at Det Konservative Folkeparti skal kunne være fuldstændig enig i formuleringen »Uddannelse til alle«, er det vigtigt for os at fastholde følgende ting:

[Eva Møller]

Der skal være kvalitet i de uddannelser, vi tilbyder. Det skylder vi de unge, der skal kunne bruge deres uddannelse i konkurrence med unge fra andre lande.

Vi skylder også det erhvervsliv, som skal ansætte de unge, at de får uddannelser, som kan give dem mulighed for at konkurrere med andre landes erhvervsliv. Kvaliteten skal altså opretholdes, selv om vi laver uddannelse for alle.

Uddannelserne skal efter vores mening også kunne anvendes, og her tænker vi på, at de skal være brugbare for såvel den enkelte som for samfundet.

Endelig ønsker Det Konservative Folkeparti ikke at tvinge nogen mennesker til at uddanne sig. Vi har en helt klar opfattelse af, at langt de fleste mennesker gerne vil uddanne sig, men vi vil pointere, at vi mener, man skal uddannes af lyst og ikke for at blive parkeret et eller andet sted i systemet for ikke at være på overførselsindkomster eller belaste arbejdsløshedsstatistikken eller lign.

Hvis disse ting kan opfyldes, er vi meget positive over for uddannelse til alle.

Vi har med glæde set, at ministeren i redegørelsen taler om, at vi skal øge fleksibiliteten, og at der skal være mulighed for meritoverførsler. Det er tanker, som vi helt kan tilslutte os. For os er det vigtigt, at man intet sted i uddannelserne leder folk ind i blindgyder, men hvis der er noget sted, hvor man kan tale om, at det er vigtigst, er det vel på området med uddannelser for de unge, fordi vi her har at gøre med mennesker, som kan være lidt usikre på deres valg af fremtid og dermed også på deres valg af uddannelse. Derfor er det vigtigt, at vi ikke får ledet dem ind i en blindgyde, som gør, at det hele bliver meget besværligere for dem end ellers.

Når jeg har pointeret bemærkningerne om fleksibilitet og meritoverførsel, vil jeg dog samtidig gerne understrege, at når vi har en bred vifte af ungdomsuddannelser – og det skal vi blive ved med at have – er det for os vigtigt, at hver enkelt uddannelse trods alt også er til for sin egen skyld og skal have sin særlige identitet og sit eget særpræg. Det vil sige, at man må erkende, at når de enkelte ungdomsuddannelser har deres eget specifikke formål, kan det nok komme til at koste en lille smule ekstra tid, hvis man får valgt forkert i starten og går over

til en anden uddannelse; men på den anden side skal meritten kunne overføres.

Jeg vil også gerne sige, at dette, at hver enkelt uddannelse skal have sin egen identitet, sit eget mål, også betyder, at vi ikke kan designe nogen ungdomsuddannelse, som kan det hele, fordi vi så ikke kan opfylde de krav til kvalitet, der stilles både til den enkelte uddannelse og videre frem i systemet. Jeg tænker her specielt på, at ministeren taler om, at der skal skabes paralleluddannelser til de gymnasiale uddannelser. Hvis de videregående uddannelser skal bevare deres kvalitet, skal vi efter konservativ opfattelse holde fast i det, vi alle var enige om – og jeg har heller ikke hørt nogen sige det modsatte, vil jeg gerne skynde mig at sige – sidste år, da vi lavede aftalen om flere uddannelsespladser, nemlig at der skal være ganske bestemte indgangsniveauer af en vis højde til enhver af de videregående uddannelser. Det betyder altså også, at hvis man kommer til at tage en »forkert« studentereksamen eller et »forkert« 3-årigt gymnasialt forløb til den videreuddannelse, man vil i gang med, må man altså regne med at skulle supplere efterfølgende. Det princip ønsker vi at holde fast i fra konservativ side, for ellers kan vi ikke holde fast i kvaliteten i de videregående uddannelser, og det er som sagt en væsentlig ting for os.

Vi vil også gerne give varm tilslutning til ministerens forslag om individuelle forløb, de frivillige ungdomsuddannelser, som baserer sig på elementer fra folkeoplysningens område. Vi vil meget gerne se på og være med til at designe disse uddannelser, men vi vil præcisere, at der i folkeoplysningens uddannelser, det være sig højskoler, efterskoler, produktionsskoler, daghøjskoler osv., ligger et særpræg og en måde at lave uddannelse på, hvor de enkelte uddannelsesformer har vægtet det meget højt, at der er tale om uddannelser, som er eksamensfrie, og som ikke slutter med noget bevis på, hvad man har gjort, og hvor man lægger vægt på, at det er personlighedsudviklende for den enkelte unge, at vedkommende lærer at begå sig socialt, får udvidet sin horisont, får nogen almen viden. Alle disse ting ønsker vi ikke at slå i stykker, fordi disse uddannelser skal kunne bruges i en individuel, fri uddannelse for de unge; vi ønsker meget at præcisere, at de valgte skoleformer og undervisningsformer skal inddrages i arbejdet, så vi ikke får slået noget af den gode folkeoplysningstradition i stykker.

[Eva Møller]

Vi er også, jeg kunne næsten sige naturligvis, da det er et forslag fra den tidligere regerings side, indstillet på og positive over for forslaget til en erhvervsgrunduddannelse. Vi finder, at der også her er en mulighed for de samme individuelle forløb, som der ligger under de frie ungdomsuddannelser, jeg netop har talt om. Jeg mener, at et uddannelsesforløb i erhvervsgrunduddannelsen tilrettelagt efter den enkelte unges ønske og i samarbejde med kommunen gør, at man efterfølgende kan få mulighed for at få et uddannelsesstilbud inden for det sædvanlige erhvervsuddannelsesområde, og det er vi meget tilfredse med.

Erhvervsgrunduddannelserne kunne måske – jeg siger udtrykkeligt kunne måske – også være en mulighed for nogle af de sent udviklede unge. Det er det vel endnu for tidligt at sige, men vi vil under alle omstændigheder gerne tilkendegive, at vi er meget positive over for de tiltag, der lægges op til for de sent udviklede unge. De har nogle kvaliteter på det menneskelige område, hvilket vi bl.a. oplevede på udvalgets tur til Jylland, og vi mener, det er vigtigt, når vi skal i gang med de endelige forslag, at vi tager hensyn til disse unge i et forløb, der inddrager de skoleformer, som har eksperimenteret med det, og som har gjort endog særdeles gode erfaringer.

I forbindelse med erhvervsuddannelserne skal jeg præcisere, at selv om forslaget med den praktikpladskompenserende undervisning også blev til i den tidligere regerings tid, har det aldrig været noget af det, vi har været mest begejstret for i Det Konservative Folkeparti. Vi mener, at rigtig praktik ude i erhvervslivet er langt, langt bedre end skolepraktik, og derfor vil vi gerne se på, om ikke vi på en eller anden måde kan mindske brugen af praktikpladskompenserende undervisning. Det kunne måske være ved at øge vejledningsindsatsen og ved en ændring af taxametertilskuddene; når jeg kigger på finansloven, synes jeg, nogle af dem ser meget store ud. Det kunne være, at man kunne tilskynde skolerne til en øget udslusning, hvis man så lidt på tilskuddenes størrelse, men under alle omstændigheder, så længe de er der, skal de være bedst mulige, og vi skal sikre, at de unge ikke lades i stikken på nogen måde, så jeg lægger ikke op til, at nogle unge ikke skal kunne fuldføre deres erhvervsuddannelse.

Jeg har også bemærket, at der i redegørelsen tales om, at de unge meget nemt bliver skoletrætte i folkeskoleforløbet med en boglig uddannelse, som er tilrettelagt ens for alle. Jeg kan så ikke dy mig for den bemærkning, at det kunne vi måske have undgået, hvis ikke de øvrige syv partier i Folketinget havde været så forhippet på, at man absolut skulle have en enhedsskole for alle unge, men i stedet for havde tilgodeset vort ønske om en niveaudeling. Nu vil man altså dele eleverne ved at sende nogle ud i særligt tilrettelagte 8.-10.-klasseforløb og lade resten blive i folkeskolen. Jeg mener nok, at det er en deling, der er langt mere hård og vidtgående end den deling, vi andre talte om; men sådan er der jo så meget.

Jeg har også bemærket, at ministeren taler om, at man kan ændre taxametertilskuddene på erhvervsuddannelserne. Som jeg læser ministerens redegørelse, er der kun tale om ændrede taxametertilskud på de tekniske skoler, hvis man laver særligt tilrettelagte forløb mellem første år og 10. klasse. Jeg vil så gerne spørge, hvorfor man ikke generelt vil se på taxametertilskuddene for de tekniske skoler og for handelsskolerne.

Som jeg oplever det, er handelsskolerne og de tekniske skoler langt bagud for gymnasierne, og det hænger nok sammen med, at økonomien på handelsskolerne og de tekniske skoler styres af staten, mens gymnasieskolernes økonomi styres af amterne. Men vi skulle måske alligevel, i lyset af at vi gerne vil have uddannelserne til at have nogenlunde lige værdighed, se på, om ikke vi generelt kunne gøre noget ved taxametertilskuddene.

Jeg ønsker også, og jeg kan heller ikke helt se, om det ligger i ministerens redegørelse, at vi får set på andendelen af erhvervsuddannelserne. Jeg mener, at mange af dem er blevet langt mere boglige, end vi oprindelig ønskede os, og det vil jeg gerne have set på.

Jeg skal sige – og det bliver ikke meget mere, for jeg kan se, den røde lampe lyser – at vi naturligvis fra konservativ side ikke er imod, at man jagter frafaldet. Men jeg vil også gerne sige, at for os kan det være naturligt, at nogle unge finder ud af, at de har valgt forkert, og så skal de naturligvis kunne falde fra og vælge noget for dem langt bedre.

Anders Mølgaard (V):

[Anders Mølgaard]

Det er ikke uden grund, at vi hertilands bruger mange ressourcer på at lære for livet. Årsagen er ganske indlysende: danskernes eneste trumfkort i det globale fællesskab – den globale konkurrence – er et højt uddannelsesniveau, fleksibilitet, kreativitet og samarbejdsevner. Så med god grund ligger vores ressourceforbrug til uddannelsesinvesteringer i den internationale liga.

Jeg synes også, der er grund til at glæde sig over den i andre sammenhænge usædvanlig brede politiske enighed, vi som hovedregel oplever i Folketinget med hensyn til høj prioritering af uddannelsesindsatsen. På få, om nogen, områder har vi specielt de sidste år oplevet forlig på uddannelsesområdet med meget bred politisk opbakning. Jeg synes også, »Uddannelse til alle« er præget af mange såre fornuftige tanker. Naturligvis bør alle unge have mulighed for at få en ungdomsuddannelse, og naturligvis bør vi udnytte uddannelsesinvesteringen optimalt; så langt så godt!

Inden jeg kommenterer de konkrete initiativer i redegørelsen, finder jeg det naturligt at komme med nogle overordnede betragtninger. Som omtalt skal alle unge naturligvis have mulighed for at få en ungdomsuddannelse. Allerede i dag er det også sådan, at godt 69.000 unge starter hvert år på en ungdomsuddannelse i form af gymnasium, hf, handelsskole eller teknisk skole. Til sammenligning er der i 1993 ca. 72.000 unge i en ungdomsårgang.

Jeg vil derfor starte med den banale konstatering, at tvang ikke er vejen til øget lærdom. Jeg går ud fra, at alle politikere er enige om, at unge ikke skal stoppes med lærdom, ligesom man tvangsfodrer gæs i Sydfrankrig. Som gåsekender vil jeg stærkt tilråde selv de mest forhippede uddannelsespolitiske ordførere i Tinget at holde sig for gode til at anvende disse sydfranske metoder. Målet helliger som bekendt ikke midlet. Vi lever heldigvis i et frit samfund, og kundskabstørst og den ægte glæde ved at lære bør også i fremtiden være den vigtigste motivationsfaktor. I dag gennemfører 77 pct. af de unge en ungdomsuddannelse; regeringens mål er, at alle i fremtiden gennemfører en ungdomsuddannelse, delmålet er, at 90-95 pct. af de unge gennemfører en ungdomsuddannelse i 1990'erne.

Ifølge redegørelsen er det hensigten, at man hvert år skal lave et statusregnskab og vurdere

det i forhold til delmål og mål; det lyder jo såre smukt og besnærende. Her vil jeg dog tillade mig at stille en række fundamentale spørgsmål: Er det foreslåede uddannelsesregnskab egentlig en rimelig parameter for et samfunds succesgrad? Er civilisationens Mount Everest en gennemførelsesgrad på 100 pct. på ungdomsuddannelserne? Kan man ikke få et fornuftigt og meningsfyldt liv uden en formel uddannelse? Er vi på vej til at gøre formel uddannelse til målet og ikke til midlet? Vil redegørelsens mål øge uddannelsesinflation og gøgeungeeffekt og dermed utilsigtet ramme de bogligt svage som en boomerang? Risikerer vi at stemple de positive individualister, som vælger en livsvej uden om de formelle uddannelser, som en slags pariaer? Risikerer vi ikke øget konformitet, samtidig med at originalitet og kreativitet efterspørges uden for uddannelsesinstitutionernes tærmovinduer? Er det ikke udtryk for initiativrigdom, at nogle unge efter folkeskolen plukker bær i Frankrig, tager et au pair-job i Schweiz, går på high school i Colorado for måske først i 20'erne at starte på hf eller VUS? Betyder regeringens målsætning, at vi fremtidig vil se færre eller flere, der vælger at blive selvstændige? Hvorfor er det ikke godt nok at være specialarbejder?

Jeg mener, det er vigtigt, at vi tager os tid til at vende disse spørgsmål i luften og fundere et spadestik dybere. Ofte føler jeg, at vi ikke lader fornuften råde, men lader et pendul med forskellige columbusæg svinge uhensigtsmæssigt. De fleste af os ønsker at forbedre uddannelsesmulighederne og dermed niveauet generelt, men vi må ikke som et kollektivt og ukritisk selvbedrag tro, at stadig mere uddannelse løser alle menneskehedens problemer.

Jeg vil også gerne anholde en efter min mening uigenomtænkt bemærkning i redegørelsens indledning. Jeg mener overhovedet ikke, der er sagligt belæg for at sige, at en stor gruppe unge uden uddannelse er et problem for vort demokrati. Jeg ville være enig, hvis der stod en stor gruppe uden arbejde, for en stor gruppe permanent udstødte unge på bistandshjælp, dagpenge eller førtidspension kan derimod i længden blive en trussel mod folkestyret. Derfor er der efter min mening heller ingen tvivl om, at det optimale ville være en massiv forbedring af den samlede beskæftigelse; det ville sætte uddannelsesinflation i det rette perspektiv.

[Anders Mølgaard]

I Venstre er vi også af den opfattelse, at indslusningsløn til de unge ville få en positiv effekt. Jeg finder det også på sin plads at gøre opmærksom på, at den sammenpressede lønstruktur i Danmark reducerer afkastet af uddannelse i form af lønstigninger for den enkelte beskæftigede. Undersøgelser foretaget af Nordisk Ministerråd dokumenterer, at det økonomiske afkast af 1 års ekstra uddannelse kun er 4-5 pct. i Danmark mod 8-10 pct. i f.eks. Tyskland, England og Frankrig. Det var bemærkninger med den brede og principielle malerpensel.

Jeg vil herefter knytte nogle kommentarer til de enkelte forslag i redegørelsen. Vi er i Venstre generelt enige i redegørelsens intentioner med hensyn til at reducere frafaldet og forbedre vejledningen. Der er ingen tvivl om, at det er rigtigt at satse på øget vejledning, men med hensyn til frafaldet er det meget magtpåliggende for os i Venstre, at der under ingen omstændigheder sker en kvalitetsmæssig sænkning af niveauet; det ville være uhyre skadeligt.

Vi er naturligvis også positive over for udbygningen af brobygningssamarbejdet mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne, og vi har den samme positive holdning til initiativer på meritområdet, bare vi fortsat har sikkerhed for, at kun relevante erfaringer godskrives. Vi er selvfølgelig også generelt enige i intentionerne i den frie ungdomsuddannelse.

I forbindelse med forslaget om øget rummelighed i erhvervsuddannelsessystemet, som vi som helhed også støtter, bør vi overveje at etablere specialarbejderuddannelser for unge. Vi er naturligvis også altid rede til at bidrage med at støvsuge markedet for potentielle nye uddannelser for vækstområder, men vi bør nok i fællesskab erkende, at volumen på dette område er noget overskueligt.

Jeg vil også stærkt opfordre undervisningsministeren til at skubbe så meget som muligt på med hensyn til lancering af den nye erhvervsgrunduddannelse, som vi i bred enighed gennemførte i juni i år. Det er vigtigt, at dette positive tilbud til de bogligt mindre indstillede bliver udbredt over det ganske land.

For Venstre er sammenhængen mellem erhvervsgrunduddannelserne og htx-uddannelserne et kernepunkt. Derfor vil vi i Venstre vende os kraftigt imod en principiel adskillelse mellem erhvervsgrunduddannelserne og de er-

hvervsgymnasiale uddannelser. Det er efter Venstres opfattelse af væsentlig betydning for såvel erhvervsgrunduddannelserne som for de erhvervsgymnasiale uddannelser, at der fortsat er en tæt sammenhæng mellem uddannelserne, og at det er muligt for eleverne at flytte mellem grenene i de indledende dele af uddannelserne.

Sammenfattende vil jeg på Venstres vegne give tilsagn om en positiv forhåndsindstilling i de forestående forhandlinger. Venstre ønsker, at uddannelsen også i fremtiden får høj politisk prioritet, men vi må altid ihukomme Goethes vise ord: »Grå, kære ven, er al teori, grønt er livets træ«.

Ebba Strange (SF):

Det er åbenbart næsten lutter lovord, der hagler ned over undervisningsministeren i dag, så han må jo sidde og fryde sig.

Også fra SF's side skal der lyde en tak for redegørelsen. Jeg synes, den har været interessant og spændende at læse, og den er i hvert fald fyldt med velmenende og gode forslag. Så sidder man jo selvfølgelig altid tilbage og spørger: Hvor meget af det kan vi gennemføre i praksis, og hvor meget kommer der ud af det? Det vil jeg bruge noget af min taletid til at sige lidt om.

Målsætningen er vi enige i: at alle, der forlader folkeskolen, skal have adgang til en ungdomsuddannelse. Det har vi besluttet i dette Folketing, og i dag er vi, som undervisningsministeren påpeger i sin redegørelse, nået så langt, at 93 pct. af en ungdomsårgang faktisk starter en ungdomsuddannelse, og det er jo slet ikke så ringe endda.

Jeg kan se, at undervisningsministerens målsætning er et sted mellem 95 og 97 pct. Det tror jeg er realistisk, også i forhold til det, hr. Anders Mølgaard sagde, for der vil altid være nogen, som gerne vil ud at rejse, som gerne vil gøre noget helt andet, og som vi efter SF's mening hverken kan eller skal tvinge. Men tilbudet skal være der, og det skal være tilbud, som vi synes er noget værd.

Derfor er jeg også enig med undervisningsministeren i at inddrage arbejdet i folkeskolen i denne redegørelse, for folkeskolen lægger jo grunden til, om de unge synes, at det er værd at fortsætte en uddannelse, eller om de er blevet så lede og kede af uddannelse i det hele taget,

[Ebba Strange]

at de af den grund ikke fortsætter. Der kan være forskellige grunde til, at man ikke fortsætter. Det kan være, at man har mod på at rejse ud i livet og f.eks. blive au pair-pige i Frankrig, eller hvad det nu kan være, fordi man er så træt af det dér formelle uddannelsessystem, at man slet ikke gider det, i hvert fald ikke lige i øjeblikket, men så måske vender tilbage til det i løbet af par år.

Problemet opstår, når kun 77 pct. gennemfører den ungdomsuddannelse, som de startede på. Derfor er vi helt enige, når undervisningsministeren lægger så stor vægt på frafaldet, som han gør, og når han har iværksat den kampagne mod frafald, som han har. I mange år var det jo praktikpladssituationen, vi ustandselig vendte tilbage til, når vi talte om frafald på erhvervsuddannelserne. Det er det også i dag, men i lidt mindre grad, for vi har fået skolepraktikken. Jeg ser da også hellere – ligesom fru Eva Møller – at alle kommer ud og får en almindelig praktikperiode, men jeg vil benytte lejligheden til her at sige noget lidt andet, end vi gjorde i SF, da vi modtog forslaget om PKU i sin tid; for det, vi har set, og det, vi har hørt, når vi har været rundt på besøg på erhvervsskolerne, er faktisk, at de unge får en god undervisning, og at de stort set hundrede procent får suppleret deres skolepraktik med kortere eller længere ophold i reelle virksomheder. Så jeg er blevet mere positivt stemt over for skolepraktikken, og jeg synes, at vi skylder de unge herindefra at slå fast, at det er en fuldgod erhvervsungdomsuddannelse, de får, selv om hovedparten af praktiktiden er foregået på skolen.

Så var jeg glad for, at ikke bare hr. Frank Jensen, men også fru Eva Møller nævnte taxametersituationen på erhvervsuddannelserne. Jeg havde egentlig regnet med, at undervisningsministeren selv var kommet med et forslag til finansloven om at forhøje taxametertilskuddet, for det er jo påfaldende, at det var Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og SF, der i sin tid fik presset igennem, at vi fik standset grønthøsteren på alle de mellemlange og lange videregående uddannelser. Den er stadig væk ikke standset på disse uddannelser, og derfor er jeg meget glad for det, både hr. Frank Jensen og fru Eva Møller sagde i dag, for så er der et håb om, at vi kan nå at få en aftale om at få den standset

under finanslovforhandlingerne. Jeg synes, vi har at gøre med unge, som vi skylder det.

Vi har også under vores besøg både sidste sommer og denne sommer set alt for overfyldte værksteder. Jeg kan godt forstå, at det er svært at få tilstrækkeligt udbytte af værkstedsundervisningen, når der bliver proppet alt for mange ind på holdene. Vi har også problemet i sprogundervisningen med de store hold på handelskolerne, så jeg tror, det er på tide, at der viser sig et bredt flertal for at stoppe grønthøsteren dér.

Så var fru Eva Møller også inde på – og jeg tror også, det er med i undervisningsministerens tanker – at man forsøger at indskrænke mængden af prøver i erhvervsuddannelserne, og det tror jeg er vigtigt.

Endelig er der forslaget om at bruge den forsøgsparagraf, der faktisk findes i erhvervsuddannelsesloven, således at vi – og jeg ved ikke rigtig, om det er det, ministeren tænker på, når han taler om at lave brobygningsovergange mellem folkeskolen og erhvervsuddannelserne – giver de unge, der har brug for det, lidt længere tid til at komme ind i den erhvervsskolekultur, som de skal ind i, så de kan gennemføre en egentlig erhvervsuddannelse, men med et lidt længere forløb. Det er det, vi har hørt, når vi har været ude på skolerne, og det tror jeg også ville hjælpe på frafaldet.

Alt det, jeg har sagt her, var noget, der skulle hjælpe på frafaldet på erhvervsuddannelserne, og jeg tror, det er vigtigt. Også den øgede vejledning, som ministeren lægger op til, er vigtig.

Så er der forslaget om at lade de erhvervs-gymnasiale uddannelser være selvstændige, treårige forløb. Jeg har ligesom hr. Anders Mølgaard haft det meget godt med, at man havde et fælles grunduddannelsesar og så tog enten den gymnasiale eller den faglige vej videre i systemet. Men hvis det medfører, at det første år bliver teoretisk præget og skolepræget, så det er med til at fremme frafaldet, vil jeg hellere have ministerens model, hvis vi stadig kan sikre, at det er de samme lærere, der underviser, og de samme lokaliteter, så begge parter stadig har fornemmelsen af, at dette her hænger sammen, men at man af hensyn til dem, der er mere praktisk orienterede, skiller også deres første år ud. Det tror jeg er en god idé set i lyset af frafaldssituationen. Derfor, så langt som vi er kommet i vores overvejelser i SF indtil nu, støtter vi det.

[Ebba Strange]

De unge siger ofte selv, at de ikke falder fra, men de springer fra, og jeg synes, det er dejligt, at det er dem, der siger: Vi springer fra. Og at det er os gamle, der siger: Åh, de falder fra, de små stakler, det er synd for dem. De springer fra, fordi de har valgt forkert, fordi det ikke lige var det, de havde tænkt sig, da de startede. Det synes jeg er en ærlig sag, når man er ung: at springe fra og prøve noget nyt. Derfor vil jeg gerne støtte ministeren i at arbejde videre med tankerne om meritoverførsel. Hvis man har været i gang med én uddannelse, ville det være rart, hvis noget af det, man havde lært, også kunne bruges i den næste.

Så endelig til de 7 pct., der ikke starter. EGU er jo nu blevet en mulighed. Jeg håber, den vil blive udnyttet godt og brugt spændende.

Og så har ministeren fundet et nyt begreb, som han kalder FUU, fri ungdomsuddannelse, der bygger på folkeoplysningstanken. Jeg synes, det lyder spændende. Jeg synes, det lyder meget spændende endda, men jeg håber meget, at de institutioner, der skal stå for det – og det vil jo blive en del af dem, vi kender i forvejen, efterskolerne, ungdomsskolerne, produktionsskolerne – vil blive det sted, hvor de unges fantasi selv kan blomstre. Jeg kan ikke rigtig forstå det dér med højskolerne og daghøjskolerne, det skal jeg lige have ministeren til at kommentere, for jeg mener da stadig væk, at vi generelt har en aldersgrænse på 18 år for de skoler – med nogle undtagelser naturligvis. Men jeg håber som sagt, at det bliver det sted, hvor de unges fantasi selv kan blomstre. Vi har jo nogle spændende eksperimenter rundt omkring, vi har nogle kaospiloter i Århus, og vi har nogle danseuddannelsessteder og andet, også i Århus i øvrigt, og jeg håber, at det, der ligger i de frie ungdomsuddannelser, kan blive et samarbejde mellem den folkeoplysende tanke på den ene side og så de unges egen kreativitet på den anden side.

Der er foreslået en lang række nye uddannelser i ministerens redegørelse – dem kan jeg ikke nå at kommentere – mange af dem er sikkert udmærkede. Der er også nogle af dem, jeg er meget skeptisk over for. Jeg vil sige, at når vi skal tænke nyt, når vi skal tænke kreativt, når vi skal tænke i nye uddannelsesbaner og se, hvad er der brug for lokalt, og hvad er der brug for i Danmark, tror jeg, det er kolossalt vigtigt, at det ikke kun er os gamle og de lidt ældre

unge, der tænker, men at det også er de unge selv, der får lov at påvirke deres egen situation.

Så vil jeg til allersidst sige, at ministeren gør meget ud af de svagt funderede, de sent udviklede. Jeg vil gerne sige, at der en anden gruppe, som vi også skal være kolossalt opmærksomme på, når vi taler om dem, der har det lidt svært i det danske uddannelsessystem, og det er vores indvandrelever. Jeg kan se i byrederegørelsen, at ministeren overvejer nogen særlige tiltag for dem i forbindelse med erhvervsuddannelserne. Jeg tror, det er et emne, vi skal vende tilbage til. Jeg tror, de har brug for en håndsrækning, hvis det ikke altid skal være dem, der bliver tabere i vores uddannelsessystem.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal blot af hensyn til historien sige, at det, jeg talte om ved erhvervsuddannelsernes anden del, var, at uddannelserne var for boglige. Jeg talte ikke på nogen måde om, at vi skulle ændre ved antallet af prøver, og der er for mig at se en væsentlig forskel på de to ting.

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg skal ligesom de tidligere ordførere naturligtvis takke for ministerens redegørelse. Jeg synes også, der ligger mange smukke hensigts-erklæringer i den, og jeg skal derfor på vegne af mit parti forsøge at koncentrere mig om de emner, der efter vores mening er vigtige.

Det er bl.a. sådan et afsnit som »Uddannelse til alle«. Vi mener, at uddannelse er det, man kalder en individuel investering. Det er ikke udelukkende for samfundets skyld, at der skal etableres uddannelser til de unge. Det er jo reelt for de unges egen skyld. Uddannelsen som sådan er ofte basis for en større livsværdi, men det er naturligtvis ikke altid således.

Spørgsmålet om demokrati, som Venstres ordfører var inde på, kan også diskuteres. Manglende uddannelse er ikke et decideret problem for demokratiet, da demokrati bygger på de forudsætninger, som borgerne – og vælgerne – som bekendt har. At sikre en såkaldt demokratisk uddannelse er ikke vores pligt som politikere, og jeg vil gerne tilføje, at det, der kaldes demokratisk – demokratisk i citationstegn – bygger på en bestemt opfattelse af

[Jan Køpke Christensen]

demokrati; det er faktisk det, der kaldes en slags, hvad skal vi sige, hjernevask.

Selve redegørelsens mål med hensyn til en kvalificeret ungdomsuddannelse er godt. Der skal naturligvis være individuel mulighed for at vælge mellem kvalificerede uddannelser. Måske kunne man så mene, at redegørelsesmetoden er lidt vakkende og tvivlende med hensyn til målsætningen. Vi er naturligvis ganske enige i, at eleverne skal sættes i centrum, i fokus, men det skal være individuelt; derudover skal de stillede udfordringer mere rettes mod den enkelte end mod hele gruppen. Jeg understreger, at vi ikke er uenige i redegørelsen på netop det område.

Når det drejer sig om, at ungdomsuddannelserne skal være personligt og musisk udviklende – sådan tror jeg der står – sætter vi spørgsmålstegn ved det musisk udviklende. Vi mener, at det må være op til den enkelte uddannelsesinstitution, om det er et punkt, de vil føre frem.

Vi mener naturligvis, det er en god målsætning at ville sikre, at så få som muligt falder fra undervejs i uddannelsesforløbene. Det sikres bl.a. gennem nye spændende uddannelses tilbud, men det skal også så vidt muligt uddelegeres til den enkelte skole, der efter Fremskridtspartiets opfattelse er meget bedre i stand til at vurdere behovene.

Med hensyn til overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse er det efter Fremskridtspartiets mening af afgørende betydning at gøre overgangen nemmere f.eks. med det i redegørelsen nævnte grænseoverskridende forløb også med henblik på at undgå det frafald af elever, som jo er et problem.

Det, som vi synes er fint, og som for den sags skyld skal roses, er, at man får en reel overførsel af kvalifikationer. Det er med til at sikre et fleksibelt og effektivt uddannelsessystem, der ikke unødigt bruger såvel skolernes som de studerendes tid overflødig. Det, man kan efterlyse, er måske en nærmere specificering af, hvilke områder der kan udpeges som nye vækstområder med nyt uddannelsesbehov. Det kan efter vores opfattelse også i en vis udstrækning lægges ud til de enkelte skoler.

Med hensyn til handlingsplanen er det ikke vor opfattelse og vor holdning, at målsætningen skal være, at alle unge skal have en uddannelse. Det dér med »skal« bryder vi os ikke om. Det skulle jo være mærkeligt, hvis der ikke

findes eksempler – det ved vi der gør – hvor en egentlig uddannelse for den sags skyld slet ikke vil være med til at forbedre livsværdierne for den enkelte. Fremskridtspartiet mener, at målet skal være, at alle har en mulighed for at få en uddannelse. Det er efter vores opfattelse meget, meget farligt mere eller mindre at presse unge ind i en uddannelse. Dette oplæg og det, vi diskuterer gang på gang, når vi diskuterer uddannelsespolitik, går ofte ud på, at det nu er bedst at have en uddannelse, og at det ligesom bliver sat lidt højere end alt andet i samfundet. Det bryder Fremskridtspartiet sig ikke om. Vi mener, at der absolut er lige så meget brug for dem, der ikke har en uddannelse. Jeg kan nævne, at f.eks. en knægt, der går og skiller sin knallert ad og er hjemme ungdommen igennem, nemt kan blive ansat på et værksted og hjælpe til dér. Altså de mennesker skal ikke føle sig mindre værd.

Det er det, vi appellerer til ministeren om: at man ikke fremstiller det sådan, at det primære må være, at man har en uddannelse, og at man så er finere end dem, der ingen uddannelse har. Det er absolut lige fint; mange af dem, der går uden uddannelse, har et godt job et eller andet sted. Så vi skal nok passe på, at vi ikke altid koncentrerer os om, at alle mere eller mindre skal presses ind i en uddannelse. Det vil også bare være sådan, at der vil ske et stort frafald, når vi gør det. Det skal naturligvis være af lyst, man går ind i en uddannelse, og ikke, fordi man mere eller mindre presses til det, fordi man føler, at man dermed er bedre her i samfundet. Det vil også være ressourcspild med det store frafald, vi har i dag, og det skal vi selvfølgelig undgå.

Jeg tror, det bl.a. var Venstres ordfører, der kom ind på, at det også er godt nok, hvis man er specialarbejder. Tidligere skulle man ikke uddannes som specialarbejder, men det er faktisk også en uddannelse i dag, kan jeg oplyse Venstres ordfører om. Jeg glemmer aldrig i sin tid, hvor jeg var ansat på en erhvervsskole, da en kollega pludselig en dag kom og sagde: Ja, nu er det ikke bare flyttemand Olsen længere, nej, nu er det flyttetekniker Olsen. Så nu var det blevet en uddannelse.

Det er det, jeg mener: Vi skal nok passe på, at alle her i samfundet ikke absolut skal gå rundt og sige, at nu har de en uddannelse. For hvor meget er det værd, hvis der ikke er reel

[Jan Køpke Christensen]

baggrund for, at man netop har en uddannelse på visse områder?

Hvad angår den praktik, som vi har talt så meget om, må vi erkende, at det umiddelbart kan være en løsning for mange. Men det må tilstræbes at få afviklet de såkaldte skolepraktikordninger. Fremskridtspartiet var det eneste parti, der i sin tid gik imod disse skolepraktikordninger. Vi må erkende, at der på daværende tidspunkt godt nok var et flertal for det her i Folketinget, men når man hørte Dansk Arbejdsgiverforening, når man hørte LO, når man hørte eleverne ude på skolerne osv., lød det enstemmigt, at man tog afstand fra netop den form for uddannelse.

Erhvervslivet har brug for unge mennesker, der kender den virkelige verden, og ikke de – skal vi sige – falske uddannelser, hvor en elektrikerlærling ikke kommer op på høløftet ude på gården og trækker ledninger osv., men hvor det foregår i fine lokaler på et værksted. Det er ikke realistisk, og vi må væk fra denne ordning. Vi må sørge for, at erhvervslivet naturligt giver adgang til dem, der er brug for i samfundet.

Vedrørende afsnittet om jagten på frafald er den en målsætning, der går ud på, at der over en årrække skal ske en halvering af frafaldet. Det betragter vi faktisk som værende alt, alt for lidt. Hvad menes f.eks. med en årrække? Jeg mener nok, det er noget, som vi virkelig må sætte ind over for, og dér skal vi passe på ikke at presse eleverne ind. I Fremskridtspartiet mener vi, at det kunne være en indslusningsløn, der kunne være brug for for at få flere unge ud i reelt arbejde.

Udmøntningen af redegørelsen vil vi dog sige stort set er o.k. Vi vil være positive med hensyn til det videre arbejde, og vi skal foreløbig sige, at der selvfølgelig er mange positive sider, og at der er mange negative sider.

Jeg skal så bare til sidst nævne med hensyn til erhvervsuddannelsesområdet, afsnittet om HHX og HTX, som jo blev oprettet under hvervsskolerne i sin tid, hvor man nu ligesom vil til at løsne den tætte forbindelse, at vi faktisk ikke mener, at der er reel basis for sådan nogle uddannelser. Det blev positivt modtaget også fra os, fordi vi synes, at de mennesker, som måske ikke lige umiddelbart var bogligt begavede, måske senere hen i forløbet virkelig kunne få lyst og interesse igennem den praktik,

den erhvervsuddannelse, som man starter på også som HTX'er og HHX'er. Så vi tror, ministeren burde prøve at vurdere lidt grundigere, om det ikke var en fordel at skrotte de planer – i hvert fald med hensyn til at løsne båndene. Det er efter vores opfattelse yderst vigtigt, at f.eks. højere teknisk eksamen også har en stor tilknytning til de tekniske skoler.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg er enig med hr. Anders Mølgaard i, at den store risiko for de unge er arbejdsløsheden, men når jeg nu hører først hr. Anders Mølgaard og derefter hr. Jan Køpke Christensen adskillige gange sige, at vi skal passe på, at vi ikke synes, at uddannelse er det vigtigste af alt, så synes jeg, tallene taler for sig selv, for tallene viser jo helt tydeligt, at de mennesker, der ikke har fået en ungdomsuddannelse, har en langt, langt større risiko for at blive arbejdsløse end dem, der har fået en. Det er jo på den måde, tingene hænger sammen. Og det har ikke spor at gøre med, at jeg eller vi i SF eller nogen andre, jeg kender, nedvurderer de mennesker, der ikke har fået en uddannelse. Det er der jo masser i min og i den efterfølgende generation, der ikke har fået. Men virkeligheden i dag er sådan, at hvis man ikke har fået sig en ungdomsuddannelse, er man væsentlig mere udsat for at blive arbejdsløs.

Det er så en af grundene til, ikke at jeg synes, vi skal presse en hel masse ned over hovedet på de unge, men at vi skal give dem så mange tilbud, at vi faktisk får den sidste rest med i vores ungdomsuddannelsessystemer.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg vil gerne sige, at jeg ikke påstår, at SF eller andre nedvurderer dem, der ikke har en uddannelse, men jeg siger, jeg vil understrege kraftigt, at vi skal passe på, at vi ikke bliver ved med at køre i det spor, at man absolut er bedre, når man har et uddannelsesbevis.

Så bliver der nævnt statistikker over, hvem der primært er arbejdsløse, og det er så de uddannede, bliver der sagt. Fru Ebba Strange ved godt, at for bare nogle få år siden kunne man sige: Jamen for de højtuddannede var der ingen problemer; de havde job. I dag kan man

[Jan Kørpe Christensen]

sige, at der er en slags solidaritet også med de lavtuddannede, for alle, uanset om det er revisorer, advokater, eller hvad man er her i samfundet, ser vi altså desvære i arbejdsløsheds-køen. Det hjælper ikke at sige, at den dag, vi alle har et uddannelsesbevis, er arbejdsløsheden mindre, end den er i dag. Det er jo ikke tilfældet. Vi ved godt, at der desvære ikke med den politik, der bliver ført her i landet, er basis for at få folk i beskæftigelse. Der er en uanstændig høj arbejdsløshed.

Jeg tror, alle her i Tinget er enige om, at det største problem, vi har, er den kæmpestore, ulykkelige arbejdsløshed. Det er ressource-spild af arbejdskraft, og derfor må vi selvfølgelig føre en helt anden politik for at få flere i beskæftigelse. Det nytter ikke noget at sige, at når alle har fået et uddannelsesbevis, er der nok også flere i beskæftigelse. Sådant er virkelighedens verden efter vores opfattelse ikke, fru Ebba Strange – desvære.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg tror ikke, at vi kan uddanne os ud af arbejdsløsheden. Det har jeg ikke sagt. Og det mener jeg ikke. Det tror jeg ikke. Jeg tror, der skal helt andre tiltag til for at få arbejdsløshedstallene ned.

Det er da rigtigt, at vi kan se af statikkerne, at der ikke var så mange højtuddannede, der var arbejdsløse, dengang vi ikke havde så mange højtuddannede. Der er flere nu, hvor vi har flere af dem, sådant er det. Det ved jeg godt. Men alt, hvad vi ved indtil nu, er, at hvis man har en uddannelsesbaggrund, har man mindre risiko for at blive arbejdsløs. Nu har jeg sagt det to gange. Sådant er det altså. Sådant er virkeligheden.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg vil bare sige til fru Ebba Strange, at det er – og det er vi enige om – et stort problem, men man skal bare ikke give unge mennesker en falsk forhåbning ved at sige, at de bare skal gå ind i et uddannelsesforløb. For det er klart, det ligger i de unge mennesker – jeg ved det fra min egen skole – at så snart de kommer ind på skolen og begynder på en eller anden uddan-

nelse, så tror de på forhånd, at så er den hellige grav vel forvaret, så er der job bagefter. Men så snart de kommer længere hen, skal ud at søge, kommer nederlaget. Når de først stod med – som vi tidligere havde – basisuddannelsen, basisåret, troede de, at så var der ingen problemer længere. Jeg er bange for, at de får et meget større knæk, når de har en uddannelse og så ved, at der alligevel ikke er nogen, der kan bruge dem.

Nej, vi skal prøve at vende hele skuden og finde ud af, hvad grunden er til denne store, uhyggelige arbejdsløshed, og så skal vi have ændret samfundet. Men det er en helt anden diskussion, som vi ikke skal komme ind på i dag, for det vil der nok gå for lang tid med.

Men det er helt klart, at der skal fundamentale ændringer til, så erhvervslivet virkelig får brug for de unge mennesker i dag. Og det kræver et bedre ståsted for erhvervslivet, et bedre syn på erhvervslivets vilkår osv., for at vi kan få flere i beskæftigelse. Der er problemet.

Ebba Strange (SF):

Jeg er for så vidt enig i det, hr. Jan Kørpe Christensen sagde om, at knækket måske er større, hvis man har gennemgået en uddannelse og alligevel skal søge det ene job efter det andet uden at få noget.

Derfor tror jeg, der påhviler alle uddannelsesinstitutioner fra folkeskolen og videre op – men især i forhold til børnene og de unge – en opgave, som går ud på at fortælle dem lidt om samfundets realiteter. At fortælle dem lidt af det, vi diskuterer i dag: at det er godt at tage en uddannelse, for det minimerer risikoen for arbejdsløshed, men at arbejdsløsheden er stor, og selv om man har taget en uddannelse, har man ingen garanti for at få et job. Det tror jeg alle, der underviser, skal være meget opmærksomme på, så vi ikke er med til at foregøgle de unge, at fordi de har taget en uddannelse, får de også et job.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg er fuldstændig enig i fru Ebba Stranges betragtninger om den livskvalitet, der ligger i at opgradere på uddannelsessiden. Men det her skulle jo ikke gerne udvikle sig til at være en generel økonomisk-politisk debat – det ville

[Frank Jensen]

jeg gerne, men det ligger ligesom i et andet regi.

Når jeg taler om de beskæftigelsesmæssige initiativer, regeringen jo også tager for at løse arbejdsløshedsproblemet, ser vi frem til, at den store interesse, Fremskridtspartiet udviser her i dag for at bekæmpe arbejdsløsheden, også vil vise sig, når vi skal stemme om finansloven, som jo indeholder en lang række initiativer for at få knækket arbejdsløshedskurven.

Men jeg vil bare sige, at udgangspunktet for debatten i dag er jo det faktum, at 16 pct. af de unge, der går i gang med en uddannelse, falder fra undervejs, og det er her, regeringen føler det som sit ansvar at gå ind og se på, hvilke mekanismer der skaber den udstødning i uddannelsessystemet. Gør vi det for dårligt, kan vi gøre det bedre, skal vi udbrede viften af uddannelsesmuligheder, for at de unge rent faktisk kan få indfriet deres ønsker om at gennemføre en ungdomsuddannelse? Det er udgangspunktet for debatten, og her vil det selvfølgelig være godt, hvis Fremskridtspartiet også forholdt sig til den problemstilling, at så mange unge falder fra.

Regeringen har i sin redegørelse påpeget en lang række initiativer, som vi kan tage for at øge muligheden for, at de unge faktisk kan fastholdes, og – som det hedder i redegørelsen – tage hånd om, at de unge falder til og ikke falder fra i uddannelsessystemet.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg sagde tidligere, at vi nok ikke skulle ind i en stor diskussion med hensyn til den økonomiske politik nu; men så sker det alligevel, at hr. Frank Jensen tager den op.

Jeg vil bare sige, at det med at knække arbejdsløshedskurven er jo godt nok; men nu må vi ikke håbe, at den knækker den forkerte vej, for det er jo et vidt begreb, hvad man mener med det. Vi tror, at det, der bliver lagt op til fra regeringens side, er større offentlige udgifter og dermed større skatter, enten direkte eller indirekte, og derfor er det ikke ad den vej, vi kommer ud af problemerne. Vi skal ikke skabe større udgifter for skatteborgerne i dette land, vi skal faktisk gå den anden vej, også for at gavne erhvervslivet.

Men det var kun en kort kommentar, for at det i hvert fald ikke skulle stå uimodsagt. Jeg har ikke lagt op til en stor diskussion, det har hr. Frank Jensen.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Inden vi kommer for langt ind i en generel økonomisk debat, vil jeg lige minde om redegørelsens ordlyd.

Jette Pors (CD):

Som indfaldsvinkel til denne redegørelse må jeg sige, at CD ikke opfatter titlen som et entydigt begreb. Hvis man tolker »Uddannelse til alle« som en hensigtserklæring om at nedbryde nogle barrierer i ungdomsuddannelsernes indretning, så antallet af de unge, der enten ikke påbegynder en ungdomsuddannelse eller ikke gennemfører en sådan, kan nedbringes, er det noget positivt. Men hvis bekendtgørelsen skal forstås som kunstig uddannelseskabelse uden klar præcisering af indhold, rammer og krav, er den uspiselig for CD.

Som udgangspunkt er vi enige i, at erhvervsuddannelserne skal være synlige i uddannelsesbilledet; men det er vigtigt at understrege, at det faglige niveau enten skal fastholdes eller udbygges. Mange blev tidligere afskrækket fra at tage en faglig uddannelse, nærmere bestemt fra dengang man afskaffede mesterlæren; det medførte jo, at unge, der var trætte af at sidde på skolebænken, ikke kunne starte deres erhvervsuddannelse med at få noget praktisk at rive i. Det er der ændret på siden, og tiderne og omstændighederne har også ændret sig, så det kan være rigtigt at slå lidt til lyd for, at erhvervsuddannelserne og de faglige uddannelser tilrettelægges på en ny måde, selv om – sagt i al stilfærdighed – der stadig væk findes unge, som egentlig ikke ønsker sig en uddannelse, men bare brændende ønsker sig et job.

I udlandet misunder man os erhvervsuddannelserne, og de er nu blevet genstand for det, vi kalder systemekspert. Morgenavisen Jyllands-Posten nævner den 1. november en omsætning på 7,3 mio. kr. ved salg af knowhow til udlandet, og det er helt fint. Men det er imidlertid en betingelse, at erhvervsuddannelsen bevarer det høje faglige niveau, som efterspørges på arbejdsmarkedet, og jeg har da også bidt mærke i, at der i første omgang sigtes mod forsøg, alt-

[Jette Pors]

så ikke lovændringer på området. Det er vi tilfredse med i CD, for det skal gennemarbejdes og drøftes meget grundigt med arbejdsmarkedets parter.

Udbudet af erhvervsrettede uddannelser skal tilpasses løbende, gerne med nye vækstområder, så man undgår flaskehalse på arbejdsmarkedet. Men vi advarer mod at skabe uddannelser alene for uddannelsens skyld og omdanne aktiviteter til formaliseret uddannelse, som koster staten penge, medmindre vi får sikkerhed for, at man kan bruge det, og at det kan gøres på den rigtige måde.

Men jeg må også have lov at sige, at hvis der er tale om et brud med princippet om vekseluddannelse, er vi betænkelige. Vekseluddannelse er der tradition for her i Danmark, der er gode erfaringer med den, og så vidt jeg har forstået, er det netop dette samspil mellem skoler og virksomheder, der vækker interesse i udlandet.

I CD's gruppe er der betænkelighed ved den frie uddannelse, som for os at se hviler på et noget løst grundlag. I bilag 4 siges det ganske vist, at der skal fastsættes nogle centrale regler, som de forskellige skoler skal administrere forløbene efter, men jeg må spørge ministeren, hvad disse centrale regler skal gå ud på, hvis vi skal samle de mange tråde til et operativt regelsæt, der bygger på faglig kvalitet. Det svar afventer vi med stor interesse.

I Politiken fra den 4. november står der, at ministeren ikke afviser, at et forløb med fri uddannelse i visse tilfælde vil kunne give adgang til bl.a. universiteterne, og på side 15 i redegørelsen står der tilsvarende:

»Og op til tre fag fra et ikke-gymnasialt forløb kan af skolen godskrives i en gymnasial uddannelse.«

Det gør os noget betænkelige i mit parti. Mulighed for meritoverførsel kan være udmærket, men det kræver nøje styr på tingene med krav til kvalifikationer og sikkerhed for, at de faktisk også er til stede, hvis der skal gives adgang til videre uddannelse.

I redegørelsens afsnit om meritvejledning tales der om den enkelte elevs lyst og evner, men jeg mangler en henvisning til den enkelte elevs pligt- og ansvarsfølelse. Men lad nu det ligge. Jeg kender ministerens overfølsomhed over for visse ord, men det skal være sagt som et personligt hjertesuk.

CD ønsker ikke, at fri ungdomsuddannelse skal udarte til en form for maskeret forlængelse af folkeskolen med et 11. og 12. år, som samtidig kan medvirke til en udhuling af de kvalitetskrav til uddannelserne, som CD fastholder.

Med hensyn til, hvorvidt HHX og HTX skal adskilles fra erhvervsuddannelserne og etableres som et 3-årigt forløb direkte fra grundskolen, vil vi afvente resultatet fra de udvalg, der er blevet nedsat, og som andre ordførere også har omtalt. Vi forventer derefter nogle nærmere drøftelser af eventuelle løsningsforslag.

Hensynet til de sent udviklede unge og andre funktionshæmmede grupper ser vi selvfølgelig positivt på, og jeg vil gerne fremhæve en enkelt ting, nemlig muligheden for etablering af oplærings- og praktikpladser i det private erhvervsliv til en lavere løn. Det er en pragmatisk og realistisk holdning, som kan komme de pågældende unge til gode, fordi de ellers vil have svært ved at få en uddannelse.

I afsnittet »Rummelighed i erhvervsuddannelserne« nævner ministeren, at arbejdet bl.a. vil koncentrere sig om afklaring af grundfagsplacering. Det er den fjerde pind, så vidt jeg husker, og den vil jeg bede ministeren om at udbyde, for det står uklart for mig, hvad ministeren mener dermed.

Til slut vil jeg henvise til en tredje avis, nemlig Berlingske Tidende, hvor man i en leder den 5. november advarer mod følgende opfatelse:

»...at uddannelse er en form for parkering, som kan udvides til en langtidsparkering gennem voksenuddannelser.«

Med disse ord kan jeg på CD's vegne sige, at vi afventer de kommende drøftelser om de konkrete forslag og bekendtgørelser osv., og vi håber, at ethvert eventuelt kommende initiativ kan blive brugbart på arbejdsmarkedet til gavn for de unge, der har forladt folkeskolen.

Dorit Myltoft (RV):

Jeg vil gerne takke undervisningsministeren for redegørelsen om initiativer til en målrettet handlingsplan for uddannelse til alle.

Forfatteren Cecil Bødker har i en af sine fortællinger om Tavs en beskrivelse af, hvordan Tavs søger en læreplads hos landsbysmeden. Samme smed er afvisende, fåmælt, særdeles uvenlig og absolut ikke indstillet på at skulle have en læredreng. Men Tavs er stædig, og til

[Dorit Myltoft]

sidst spørger smeden, hvem der dog skulle have sagt, at han behøvede en læredreng. Tavs svarer: Det er mig. Jeg har brug for at lære af dig, mens du endnu kan. Og sådan står enhver ungdomsgeneration med et krav; den har brug for at få alle de tilstrækkelige kvalifikationer, der kræves i voksenlivet. Men ikke alle unge holder stædigt fast på deres krav, når de møder voksenlivet i skikkelse af en afvisende og uvenlig smed.

Jeg vil gerne rose redegørelsen, fordi det utvetydigt og uden slinger i valsen gang på gang slås fast, at alle unge har ret til en uddannelse, og at uddannelsessystemet må indrettes herefter. Når 93 pct. af en ungdomsårgang i dag fortsætter i et eller andet uddannelsesforløb efter grundskolen, er det et meget tydeligt tegn på, at de unge gerne vil gøre sig kvalificerede, men hovedproblemet er som beskrevet, at så mange ikke fuldfører et forløb.

Et andet hovedproblem for uddannelsessystemet, som redegørelsen også gør opmærksom på, er, at det reelt er ganske vanskeligt at sige, hvilke kvalifikationer der er nødvendige for at leve et godt voksenliv. På alle måder lever vi i en opbruddets og forandringens tidsalder, og derfor er der brug for et uddannelsessystem, der er fleksibelt og nemt kan omstilles efter nye krav fra arbejdsmarkedet og samfundslivet i det hele taget.

For Det Radikale Venstre er der tre overordnede formål, som bør indgå i ethvert uddannelsesforløb, nemlig faglig kompetence og stolthed, personligt udviklende udfordringer og medansvaret for folkestyret.

I redegørelsens handlingsdel lægges der op til, at der vil blive fremsat lovforslag, for at intentionerne kan udmøntes i praktisk handling. I den forbindelse bliver økonomien og finansieringen interessant, og Det Radikale Venstre vil håbe, at der her i Folketinget kan føres brede forhandlinger om både indholdet og finansieringen af de bebudede lovforslag, så der kan opnås bred enighed om ungdoms- og erhvervsuddannelserne i lighed med forligene om folkeskoleloven og flerårsaftalen om de videregående uddannelser. Det fortjener de unge, og det fortjener uddannelsesinstitutionerne.

Jeg vil herefter forholde mig til enkelte dele i redegørelsen, og jeg kan ikke lade være med lidt selvironisk at sige, at her er der da for en gangs skyld en bro, som en radikal kan gå hel-

hertet ind for, nemlig den brobygning, som skal tilgodese de unge, der ikke fortsætter i det etablerede uddannelsessystem direkte fra folkeskolen.

Med brobygningen flyttes fokus i projekter for unge fra beskæftigelse til indlæring. Man siger så tit, at dette eller hint var da ikke spildt, for man har da altid lært noget, og det bliver nu taget alvorligt; alt det, man reelt lærer, får man nu mulighed for at få formelt godskrevet.

I samme lys skal også forslaget om en fri ungdomsuddannelse ses. Det bliver virkelig spændende at se, hvordan de unge og de folkelige kræfter i Danmark efterfølgende vil fylde dette forslag med liv – eller for at citere en sentens fra Vandrehallen på Christiansborg: »Folkets liv er lovens fylde.«

For Det Radikale Venstre er det med en særlig glæde, at også de sent udviklede unge som noget helt selvfølgelig får en plads i det samlede uddannelsesbillede.

Det Radikale Venstre er positivt over for, at man skelner mellem de erhvervsfaglige/gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne. Et vigtigt point for mig er, at erhvervsuddannelserne tilvælges positivt. Det er det bedste udgangspunkt for at sikre det faglige niveau i uddannelsen, og Danmark skulle gerne fortsat være kendt for at uddanne dygtige håndværkere.

Der er al mulig grund til at værne om erhvervsuddannelserne og i sammenhæng hermed fastholde vekseluddannelsesprincippet – fru Jette Pors var inde på præcis det samme – og her har vi for mig at se en af de helt store knaster at slås med. Vekseluddannelsesprincippet kan kun fastholdes, hvis det lykkes at skabe tilstrækkeligt kvalificerende praktikpladser, men der er mange tendenser i tiden, der taler imod vekseluddannelserne. Eksempelvis er mange produktionsvirksomheder så automatiserede, at det er svært at oplære de unge i den nødvendige håndværksmæssige kunnen, så de siden kan gå ind i og videreudvikle de pågældende arbejdsgange. I nogle uddannelser vil skolepraktik måske derfor være en løsning, som fru Ebba Strange også var inde på.

Et andet vigtigt point i vekseluddannelsesprincippet er, at en væsentlig del af uddannelsen jo foregår i virksomheden, og at oplæringen derfor foregår under særlige sociale om-

[Dorit Myltoft]

stændigheder, der muliggør kontakter mellem unge og voksne på en helt anden måde end i skolerne. Det er ønskværdigt, hvis dette fastholdes, men reelt bliver det måske sværere og sværere for virksomhederne at tilbyde de unge dette sociale oplæringsmiljø.

For Det Radikale Venstre er erhvervsuddannelserne en væsentlig krumtap, og det er derfor også bekymrende, at frafaldet er så stort. Praktikpladserne er det ene problemområde, og et andet er skoleperioderne, hvor det glædeligvis er sådan, at skolerne har taget meget positivt imod udfordringen til at ændre »at falde fra« til »at falde til«. Men lærernes efteruddannelse og videreuddannelse er et vigtigt punkt, præcis som vi sagde i forbindelse med behandlingen af den nye folkeskolelov.

Det Radikale Venstre glæder sig til at være med til at skulle udmønte denne redegørelse i handling til gavn for de unge.

Tove Videbæk (KRF):

Fra Kristeligt Folkeparti skal der lyde en tak til undervisningsministeren for en god redegørelse, der indeholder en lang række spændende og visionære initiativer og udviklingsmuligheder.

12.000 ud af hver ungdomsårgang får ingen uddannelse, efter at de er gået ud af folkeskolen, og det er alt for mange. Kristeligt Folkeparti ser undervisningsministerens redegørelse som et modigt forsøg på nytænkning, et bud på en mere sammenhængende ungdomspolitik og et forslag om 10 forskellige initiativer, der samlet skal sikre, at målet nås, nemlig at alle unge og alle grupper af unge får reel mulighed for at tage en ungdomsuddannelse. Vi har med glæde noteret, at det flere steder i redegørelsen fremhæves, at eleverne skal sættes i centrum, og at alle ungdomsuddannelserne skal være personligt udviklende.

Informationsmæssigt stiller store krav om, at vi hele tiden supplerer, fornyr og moderniserer befolkningens uddannelse, og derfor er uddannelse en livslang proces. Børns og unges opvækstvilkår i det moderne samfund stiller nye krav til skole og uddannelse. Derfor skal skolen i fremtiden ikke alene betragtes som lærested, men tillige som være- og virkested, og det nødvendiggør en omlægning af ressourcerne. Uddannelse skal ikke blot sigte på at tjene samfundets økonomiske behov,

men skal også udvikle personligheden, evnen til at samarbejde og evnen til at tilpasse sig nye udfordringer og krav.

Samarbejdet mellem skolen og det omgivende samfund må styrkes. Det bør tilstræbes, at skellet mellem teoretisk og praktisk arbejde ikke bliver unødigt stort, og samtidig bør der lægges vægt på, at også mindre skoler skal have gode muligheder for at bestå.

Det menneskelige potentiale er Danmarks vigtigste råstof, og ikke mindst derfor er det af afgørende betydning for opretholdelsen af velfærdsstaten, at uddannelse og forskning får højeste prioritet. Kun på den måde vil vi kunne klare os internationalt.

Jeg vil her knytte et par kommentarer til nogle af de konkrete initiativer, undervisningsministeren nævner i sin redegørelse, bl.a. punkterne »Jagten på frafald« og »Lyst til fortsat uddannelse«. Det er vigtige og gode initiativer, som skal støtte eleverne og vejlede dem, så de får lyst til at fortsætte med at lære noget nyt og eventuelt gå videre i uddannelsessystemet.

Forslagene om den frie ungdomsuddannelse og brobygningsforløbene virker som spændende udfordringer. Disse initiativer henvender sig især til unge, som ikke kan finde sig til rette i det etablerede ungdomsuddannelsessystem, og også disse uddannelsesstilbud sigter primært på at styrke den unges personlige udvikling. Man kunne måske tilføje ordningerne yderligere kolorit og tiltrækningskraft, hvis de kunne omfatte kombinationsmuligheder med udlandsophold. Det kunne f.eks. dreje sig om volontørordninger, sprog og kulturforståelse med undervisning her i landet i et andet lands sprog og kultur, som blev fulgt op med et ophold i det pågældende land. Der kunne f.eks. tages udgangspunkt i EU-landene.

Endvidere tror vi, at det er vigtigt at få motions- og idrætsområdet med, så idræts- og idrætslederuddannelser m.fl. vil kunne blive en naturlig del af de førnævnte initiativer. Vi mener også, at det er vigtigt at sikre, at folkeoplysningsområdet – daghøjskoler, efterskoler og private skoler i det hele taget – får økonomiske muligheder for at være med og deltage på dette område, ligesom det må være muligt at inddrage medieskoler, dramaskoler og private skoler, der ikke er registreret som daghøjskoler.

[Tove Videbæk]

Vedrørende de frie ungdomsuddannelser og egentlig også HHX og HTX vil vi gerne understrege nødvendigheden af at styrke samfundskundskab, kristendomskundskab, litteratur, historie og sidst, men bestemt ikke mindst, familiekundskab.

Endelig kunne man måske i disse for de unge så vigtige år også tilbyde dem tværkulturelle kurser, hvor f.eks. indvandrere og flygtninge kunne deltage, så de derigennem kunne opnå bedre forståelse af og for den danske kultur.

Det sidste punkt i redegørelsen, som jeg vil kommentere, er »Håndslag til de sent udviklede«. Det er glædeligt, at de frie kostskoler får en central placering, når det gælder støtte til uddannelse og udvikling af denne svage gruppe, men under dette punkt må vi imidlertid også huske efterskolerne med deres forskellige grundholdninger og særlige muligheder for at imødekomme de sent udviklede behov.

I undervisningsministerens redegørelse står der, at delmålet for uddannelse til alle er, at 90-95 pct. af de unge gennemfører en ungdomsuddannelse i løbet af 1990'erne, og at de øvrige i videst muligt omfang hjælpes til en selvhjulpent tilværelse. Sagt på en anden måde skal godt halvdelen af de ca. 12.000 pr. ungdomsårgang, som ikke gennemfører en ungdomsuddannelse i dag, hjælpes bedre. Det drejer sig om at give mellem 6.000 og 12.000 unge en bedre start.

Ifølge undervisningsministerens beregninger vil disse initiativer samlet koste 800 mio. kr. årligt, og det nævnes, at pengene allerede findes i systemet, f.eks. som kontanthjælp til unge. I Kristeligt Folkeparti mener vi, at det er et stort aktiv for både de unge og for samfundet, at disse midler nu skal bruges aktivt i stedet for bedøvende passivt, som tilfældet er i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg skal bare sige til både fru Dorit Myltoft og fru Tove Videbæk, at jeg synes, det var godt, vi i hvert fald fik understreget, at man fra de to ordføreres partier ser meget skeptisk på skolepraktikordningen og absolut foretrækker en vekselundervisning. Jeg synes, det er godt, især da den ene ordfører ligesom undervisningsministeren er fra Det Radikale Venstre, for så håber jeg, at ministeren vil lytte meget til

det, der blev sagt om, hvor vigtig vekselundervisningen er, og at man ligesom begynder at indse, at skolepraktikordningen nok ikke var den rigtige vej at gå.

Fru Tove Videbæk var inde på en idé om, at undervisningen kunne foregå på tværs af landegrænserne, specielt inden for EU, som det jo nu hedder. Mig bekendt er det allerede i dag sådan, at man har forskellige ordninger, der gør, at man kan lave en vekseluddannelse både her i landet og i udlandet. Når jeg kommer ind på det, er det også, fordi vi har en sag i det sønderjyske, som virkelig har været et problem. En jordemoder er blevet uddannet i Tyskland, men er dansk statsborger; hun kommer hjem og søger et job her i landet, men får at vide, at hun først skal tage 2 års praktik – men vel at mærke ikke herhjemme, men i udlandet. Selv om hun fremover vil være ansat her i Danmark, får hun at vide, at det skal ske i udlandet, altså i dette tilfælde Tyskland, hvor hun har taget sin uddannelse. Hun er dansk statsborger og taler flydende dansk, men for at uddannelsen kan komme op på samme niveau som herhjemme, skal hun altså tage 2 års praktik i Tyskland.

Det virker helt grotesk og helt hen i vejret, når vi taler om det indre marked, fri bevægelighed over grænserne osv.; men sådan er det desværre. Man har ikke rigtig indordnet sig under de regler endnu, man tror stadig væk, at de danske uddannelser er de bedste i verden, og det er jo absolut ikke tilfældet. Det ved vi jo godt.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg vil gerne til indledning takke for den meget positive modtagelse, som redegørelsen »Uddannelse til alle« har fået her i dag af stort set alle ordførerne.

Jeg tror også, jeg kan sige, at ud over at det selvfølgelig er tilfredsstillende for os, som har arbejdet med redegørelsen og lagt meget arbejde i den, er det allervigtigste, at dagen og debatten her i formiddag har været god for de unge. Der er udtrykt megen vilje til at få løst en række af de problemer, som knytter sig til, at i dag har en alt for stor gruppe unge af mange forskellige grunde ikke mulighed for at gøre brug af et ellers på mange måder veludviklet uddannelsessystem, så på de unges vegne synes jeg, at det tegner lyst.

[Undervisningsministeren]

Jeg forstår meget vel de talere, der i dag har stillet spørgsmål, har haft behov for yderligere uddybning og gerne vil afvente udvalgsarbejdet, der er sat i gang, osv.; det er meget forståeligt. I regeringen og i ministeriet har vi jo heller ikke afklaret alle punkter, men vi har, som ordførerne i dag har givet udtryk for, viljen til, så hurtigt det kan lade sig gøre, at få indrettet vore uddannelser således, at de er et reelt tilbud til alle unge.

Jeg vil søge at tage nogle af de hovedemner op, som har været til debat her i formiddag. Det vil føre for vidt at gå ind i detaljerede kommentarer til alle de ordførertaler, der har været holdt, men jeg har megen lyst til at sige, at jeg synes, der er sagt gode og stærke ting her i dag, som vi kan bygge videre på i den kommende tid. Hvis det holder i det videre arbejde, lover det som sagt godt.

Jeg vil gerne sige – måske specielt til hr. Anders Mølgaard, men også til hr. Jan Køpke Christensen – at heller ikke jeg forestiller mig, at uddannelse løser alle problemer og er et svar på alle spørgsmål. Men jeg er på den anden side ikke i tvivl om – når man ser, hvad det er for et samfund de unge skal leve i i dag, og det samfund, vi kan ane konturerne af frem mod årtusindskiftet – at de vil være ringere stillet, hvis de ikke har en uddannelsesmæssig baggrund at leve deres voksentilværelse på.

Med det udgangspunkt, at vi må have reelle uddannelsesmuligheder til alle, synes jeg, at det arbejde, som nu er skitseret skal gå i gang, eller som allerede er i gang, er et legalt forsøg på at prioritere uddannelse som et meget vigtigt element, når det gælder at give de unge udviklingsmuligheder.

At vi ikke kan love alle unge beskæftigelse – det gælder jo desværre også de voksne i dagens samfund – er en velkendt sag, men jeg tror, at man, også når man i perioder bliver tvunget ud i ledighed, er bedre rustet som menneske, hvis man har en uddannelsesmæssig baggrund. Specielt de unge er jo en gruppe af vore medborgere, som, hvis de ikke kommer i gang med en ungdomsuddannelse, tvinges ud i en form for passivitet, tvinges ud i situationer, hvor de ikke indgår i et fællesskab, på et tidspunkt, hvor de er meget følsomme, måske endda meget sårbare, nemlig i den opvækstperiode, der ligger fra 16-17 års alderen og op til begyndelsen af 20'erne. Jeg er personlig ikke i

tvivl om, at det her er vigtigt, at de unge har nogle uddannelsesmuligheder, at de er i gang med uddannelse, at de deltager i et fællesskab – og så kan man i øvrigt håbe på, at vi undervejs også vil kunne give beskæftigelse til alle i samfundet.

Der blev sagt undervejs, at man ikke håbede, at dette her skulle medføre nogen form for tvangsmæssige foranstaltninger over for de unge. Det er i hvert fald ikke indgået i min forestillingsverden. Jeg mener, at det er helt rigtigt, som flere har sagt her, at uddannelse kun kan lykkes, hvis den sker på frivilligt grundlag, hvis den er lystbetonet; og det er selvfølgelig her, vi er nødt til at bruge vores fantasi bedre, end vi hidtil har været i stand til, det er her, der må mere kreativitet ind i vores uddannelser, for jeg tror, at vi på den måde er i stand til at motivere alle unge til en uddannelse.

Jeg minder også om, at når vi taler om uddannelse i denne sammenhæng, uddannelse til alle, så er det jo et andet uddannelsesbegreb og i øvrigt også et andet undervisningsbegreb end det, vi traditionelt beskæftiger os med. Vi er nødt til at sprænge undervisnings- og uddannelsesbegrebet, og det gør vi jo bl.a. også ved at give mere formel plads til nogle af de alternative uddannelsesmuligheder, som allerede findes og fungerer på fremragende vis forskellige steder i vort samfund.

Mange har været optaget af frafaldet fra ungdomsuddannelserne; nogle har endda sagt, at her er det allervigtigst at sætte ind. Det tror jeg for så vidt at der er meget rigtigt i. Det er jo her, at de fleste af de unge, der altså ikke får en kompetencegivende uddannelse, kuldsejler. Vi må nok erkende, at det ikke mindst er praktikpladsmulighederne, som er med til at skabe problemer her – det har været berørt i mange af indlæggene i dag – men jeg tror, man skal være opmærksom på, når det gælder praktikken, at det jo ikke er dér, de unge falder fra. Det er heller ikke dér, de stærke unge springer fra. Nej, når det gælder praktikken, så stoppes de unge i deres uddannelsesforløb, fordi vi ikke er i stand til at fuldføre det fra samfundets side. Det har vi alle et medansvar for.

Nu kan vi glæde os over, som hr. Frank Jensen sagde til indledning, at der er indgået betydelig flere praktikpladsaftaler på dette tidspunkt, end der var på det tilsvarende tidspunkt sidste år, så udviklingen er inde i et gunstigt

[Undervisningsministeren]

forløb, men vi har langtfra løst problemet. Vi ved heller ikke, hvor godt vi kan løse det på længere sigt, og derfor er der god grund til fortsat at interessere sig for den side af sagen.

Regeringen har fortsat det overordnede ønske at holde fast i vekseluddannelsesprincippet, men hvis det betyder, at en stadig større del af en ungdomsårgang ikke kan få færdiggjort uddannelsen, er vi selvfølgelig nødt til at gøre os andre overvejelser. Det er det, vi har gjort med mulighederne for skolepraktik. Jeg er sådan set enig med dem – måske stærkest fru Ebba Strange – der i starten var skeptiske over for skolepraktiktanken, men de erfaringer, vi har indhøstet, viser jo, at i kraft af skolernes engagement, lærernes engagement, er der mange gode eksempler på skolepraktik. Den kan altså være et godt supplement til praktik ude i virksomhederne, hvad enten de er offentlige eller private. Men selv om skolepraktikken altså kan være et godt tilbud, kan den ikke fuldt ud erstatte de kvaliteter, der ligger i det at komme ud på en arbejdsplads.

Jeg vil bare sige i dag – ud over det, jeg allerede har betonet, nemlig at vekseluddannelsesprincippet skal fastholdes og styrkes – at vi altså ikke skal læne os tilbage og tro, at så lykkes det. Vi må være forberedt på også at tænke i andre baner, hvis det viser sig, at de unge bliver tabere på det område. Men udviklingen er altså gunstig i øjeblikket, og jeg håber, vi alle skubber på, så det kan lykkes bedst muligt.

Der har været synspunkter fremme omkring den del af forslaget, der går ud på at adskille de erhvervs-gymnasiale uddannelser fra erhvervsuddannelserne i øvrigt. Nu har vi jo et udvalgsarbejde i gang, hvor en række interessenter, både arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for skolerne og andre, arbejder med dette spørgsmål, og det vil vi selvfølgelig afvente forløbet af, men når vi er enige i disse overvejelser, så er det selvfølgelig, fordi vi har gjort den erfaring, at erhvervsuddannelserne bliver for vanskelige for de unge, fordi de bliver for boglige og teoretiske i starten. Derfor er det naturligt, at vi gør os overvejelser om, hvorvidt vi kan tilrettelægge dem på en bedre måde, så vi både fastholder kvaliteten i de erhvervs-gymnasiale uddannelser og i erhvervsuddannelserne, men også tager et større hensyn til de unge.

Det, der er vigtigt i denne sammenhæng, er selvfølgelig netop de mange unge, der gerne vil gennemgå og er kommet i gang med en erhvervsuddannelse, men som falder fra i skuffelse over, at de ikke kan klare det boglige og teoretiske, som har en stor plads – og efter min mening en *for* stor plads – i starten. Men jeg vil godt understrege, at det også for os er afgørende, at de erhvervs-gymnasiale uddannelser fortsat er forankret på skolerne, at lærerne og lokaliteterne stadig er de samme, men at vi mere hensigtsmæssigt kan tilrettelægge adskilte forløb, også på en sådan måde, som nogle i dag også har lagt vægt på, nemlig at det vil være muligt at gå fra det ene forløb til det andet uden at skulle starte forfra.

Det er i øvrigt en mere generel bestræbelse, vi vil gøre os, at fremme fleksibiliteten i vore uddannelser gennem meritordninger, gennem godskrivning af reelt erhvervede kvalifikationer. Det er en meget stor opgave, vi har sat os selv på, kan jeg roligt sige, men vigtig, hvis vi skal udbygge fleksibiliteten i uddannelserne.

Den fri ungdomsuddannelse, som jo er et nyt indslag, har fået, så vidt jeg har lyttet mig til i dag, en meget positiv modtagelse. Det er jeg glad for. Jeg tror nemlig, at vi her har nogle muligheder for specielt at hjælpe en del af de ca. 12.000 unge, som ikke kommer i gang med en uddannelse, og den meget positive modtagelse, som forslaget har fået i dag, giver jo god anledning for os i ministeriet til nu – for det forudsætter lovgivning – at udarbejde et lovforslag, som vi senere kan behandle her i Tinget.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder med forslaget, for det er jo beskrevet i redegørelsen, men det, der er særlig interessant og spændende, synes jeg, er, at vi i sådanne nye uddannelsesforløb, som den fri ungdomsuddannelse lægger op til – som jo tilpasses den enkelte unge – i høj grad er individuelle forløb, og her er der muligheder for, at en række af de gode, højt værdsatte alternative uddannelses tilbud i samfundet kan indgå i forløb, som kan få betydning for de unge på deres videre vej frem i uddannelsessystemet eller måske i egentlig beskæftigelse.

Jeg lægger vægt på, som nogle har sagt, når vi nu forbereder et sådant lovforslag, at det sker i nær kontakt med de mange kredse, som er interesseret i denne sag, og som jo har en tradition for at blive inddraget – det gælder

[Undervisningsministeren]

især de frie skoler – i drøftelserne af, hvordan dette her organiseres bedst muligt.

Der har også været synspunkter om økonomien, ikke mindst om taxameterordningen, altså tilskuddene til erhvervsskolerne, og jeg har glædet mig over, at ønsket om at forbedre økonomien i erhvervsskolerne er ret bredt her i Tinget. Det skulle give håb om, at det, som regeringen jo også gerne vil, nemlig forbedre erhvervsskolernes muligheder gennem en forhøjelse af taxametertilskuddene, kan realiseres allerede i 1994. Det er i hvert fald regeringens hensigt, at vi i det arbejde, der nu er i gang, med at færdiggøre finansloven, skal forbedre skolernes muligheder, for det hænger også sammen med deres muligheder for at hjælpe de grupper af unge, som der skal tages mere hånd om på skolerne, hvis man skal hindre frafald.

Der er også rejst spørgsmål om det produktivtetskrav, som jo stadig eksisterer på dette felt: de 2,2 pct. årligt. Jeg har forstået på flere ordførere – også for oppositionen – at det nu er vigtigt også at få set på den side af sagen. Jeg deler den opfattelse, at man ikke i længden kan fortsætte med sådanne produktivtetskrav, uden at det får uheldige konsekvenser. Det kan gøres i en periode, det medgiver jeg gerne – og jeg har støttet det, for det har været nødvendigt – men man kan ikke fortsætte med det. Det er sikkert også rigtigt, som det er sagt her, at det også er nødvendigt at se på det, når det gælder erhvervsskolerne.

Mange har også i deres indlæg beskæftiget sig med gruppen af unge, som vi almindeligvis kalder for de sent udviklede. Det er jeg glad for; vi har jo fået en rapport, en betænkning, som er fremkommet efter tre års forsøgs- og udviklingsarbejde med den gruppe unge, og som bekræfter, at vi kan gøre noget for dem, og det ligger jo i redegørelsen, at det skal vi også. Det har jeg forstået at der – endda med stor styrke – er tilslutning til i Tinget i dag. Det er givetvis en af de vanskelige opgaver, men det er en opgave, som vi ikke kan lade ligge, og det forstår jeg partierne her i Tinget er enige i.

Fru Ebba Strange føjede til, at der er en særlig gruppe, nemlig de unge indvandrere, som har andre vanskeligheder, men som også støder på hindringer, når det gælder at starte og fuldføre en ungdomsuddannelse. Jeg er enig med fru Ebba Strange i, at også den side af

sagen er vi nødt til at engagere os noget mere i, både af hensyn til de unge indvandrere, men jo også af hensyn til samfundet.

Jeg vil afsluttende sige – idet jeg endnu en gang glæder mig over de mange synspunkter, som har været fremme, og som også er gået på at fastholde kvaliteten i alt, hvad vi laver – at det, vi byder de unge, skal være noget, der kan anvendes og bruges både af dem selv og af det omgivende samfund. Vi skal bygge initiativerne på at fremme lysten gennem motivation og ikke på tvangsmæssige foranstaltninger. Hvis det kan lykkes i det videre arbejde, så håber jeg på, at vi kan nå det mål, som vi har sat op – og som jeg forstår at der stort set er enighed om – at vi kan nå op på, at godt og vel 95 pct. af en ungdomsårgang går videre i ungdomsuddannelserne og erhverver sig en kompetence, som kan anvendes og anerkendes i det virkelige liv.

Jeg tror, det er rigtigt at erkende – som nogen også har gjort – at der vil være en mindre gruppe af unge, som det kan blive vanskeligt overhovedet at motivere til uddannelse, selv om vi nu også gør os mange anstrengelser for at tilrettelægge individuelle og utraditionelle forløb. Og så er der jo endelig de stærke unge, som er så stærke, at – ja, de klarer sig. Sådant har det altid været i samfundet, og sådan vil det også stadig være for nogle; de udgør nok efterhånden en stadig mindre del af de unge, men de er der. Derfor skal vi ikke foregøgle nogen, at det vil være en ordning, der kan sikre, at 100 pct. går videre, men en målsætning på 95 pct. synes jeg er fornem, og den vil i sig selv stille store krav til os herinde og til de mange, som skal medvirke til at realisere disse tanker.

Det har været en stor glæde for mig, kan jeg sige, og også for det udvalg, som har arbejdet med denne sag og forberedt redegørelsen, at vi på vores færd rundt i Danmark, hvor vi har besøgt mange uddannelsesinstitutioner, har mødt mange repræsentanter, ikke mindst for de unge selv, og har mødt forældre og uddannelsesfolk, der alle har været optaget af og engageret i at løse den sag, og hvis det kan lykkes for os at fastholde den gejst, som jeg mener er til stede, så har dette været en god dag, først og fremmest for de unge.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Der var en bemærkning fra ministeren om de fremmede i skolerne; der skulle gøres en ekstra indsats, blev der sagt. Jeg kunne da godt tænke mig at få lidt mere belyst, om der er nogle helt præcist formulerede ideer fra ministeren om, hvad der skal gøres, og hvor meget der skal ofres osv.

Ligesom Fremskridtspartiet er imod modersmålsundervisning i folkeskolerne, mener vi også, at riget fattes penge, og det er klart, at vi ikke kan bruge kronerne to gange, og det vil sige, at det går ud over nogle andre, når vi begynder at lave ekstra foranstaltninger for de fremmede.

Jeg ved fra min egen tid i skolen, at der vitterlig er store problemer. Hele deres kulturelle baggrund osv. g r, at man f.eks. ikke m der til tiden, for sådan er man nu en gang opdraget. Det er ikke for at bebrejde de fremmede, for sådan er deres kultur, de g r, hvad der passer dem med hensyn til at møde til tiden osv., det ved vi, men det er problematisk, og jeg ved også fra lærere ude omkring, at det virkelig er et problem.

Derfor vil jeg godt spørge, om ministeren har nogle deciderede planer om, hvad der skal gøres på dette område. Jeg mener helt klart, at man skal passe på, at vi ikke i den grad bruger for store midler på de fremmede, for de penge bliver altså taget fra de danske elever, og det er et problem i sig selv.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg synes, at hr. Jan Køpke Christensen har holdt et fint indlæg i dag og vist stor forståelse for, hvad det er for nogle forpligtigelser, der ligger på os, n r det gælder at hjælpe vores unge godt i gang. Derfor er jeg ked af, hvis hr. Jan Køpke Christensen vil anlægge det synspunkt, at der er nogle af de unge, som vi ikke beh ver at give den nødvendige håndsrækning. Man skal jo huske, at de unge indvandrere er her med fuld ret, og vi har det samme ønske om, at også de kan få en voksertilv relse, der dels giver dem muligheder for at få beskæftigelse og dels giver dem muligheder for som mennesker at kunne leve i det danske samfund.

Når der er grund til, som fru Ebba Strange gjorde, specielt at nævne de unge indvandrere, s  er det selvfølgelig, fordi det er en kendsgerning, at de ud over at møde de vanskeligheder,

som også danske unge m der – og dem, vi har interesseret os for i dag, er jo alle dem, der ikke kommer i gang med en ungdomsuddannelse – har nogle særlige barrierer at overvinde, som bl.a., som hr. Jan Køpke Christensen siger, skyldes deres kulturelle baggrund og en hel del andre ting, som jeg ikke skal fordybe mig i i dag. Vi ved det.

Derfor er der brug for også at give dem nogle ekstra muligheder, og jeg kan ikke i dag sige, hvad det specielt vil indebære; men vi ved jo, at hvis de skal komme til at fungere ligesom danskere, som mennesker, der kan leve i det danske samfund, så skal de have en god start på deres ungdom. Og det, der ligger i mine udtalelser i dag, er, at vi skal sørge for at få alle unge med i det arbejde, vi nu sætter i gang, herunder også de unge indvandrere.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Nu er det ikke således, at jeg skal starte en decideret debat om flygtninge osv., men det, jeg efterlyste, var, hvad ministeren konkret havde til hensigt at gøre for denne kategori af mennesker. Det fik vi ikke klarlagt her. Vi fik nogle overordnede hensigtserklæringer om, at der skulle gøres lidt mere for denne del af de unge.

Men det, jeg stadig væk vil understrege, er, at vi jo ved fra institutionerne, at pengene er knappe også d r, og derfor er det klart, at de økonomiske midler bliver taget fra vore danske elever. Det er det, der er problemet.

Vi har stadig væk den holdning, ligesom f.eks. Det Konservative Folkeparti har, at modersmålsundervisningen skal fjernes, og på det her område mener vi heller ikke der skal ofres en hel del ekstra på de fremmede. Jeg ved godt, at det ikke umiddelbart er et argument, men hvis vi kom hen til deres lande, ville det heller ikke ske, at de ville lave en hel masse ekstraforanstaltninger for os fremmede i deres lande.

Derfor er det et princip, vi har, og pengene kan altså ikke bruges to gange. Der er ikke for mange kroner, heller ikke i uddannelsessektoren, heller ikke på skolerne, når vi går ud og taler med dem, og derfor er der vitterlig et problem her, hvis ministeren har store, store planer, der nu skal udmøntes ved, at der kommer kæmpe ekstraudgifter for skolerne på dette

[Jan Køpke Christensen]

område. Det er et problem, mener vi stadig væk, og derfor vil jeg understrege kraftigt herfra i dag, at det ikke er noget, Fremskridtspartiet vil bryde sig om, hvis disse udgifter skulle blive eksplosionsagtige. Det tager vi afstand fra.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Hvis hr. Jan Køpke Christensens bekymring er, om udgifterne til denne indsats skulle blive eksplosionsagtige, kan jeg sige: Det vil de ikke blive.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 58:

Forslag til lov om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-skoler. (Specialundervisning, kommunal elevstøtte, overgangstilskud m.v.).

Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen).

(Fremsat 3/11 93).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Poul Erik Dyrlund (S):

Selv om der gennem næsten hele sidste folketingssamling blev lagt mange kræfter i at udarbejde en ny lov om højskoler og efterskoler m.v., og selv om der her i salen, så vidt jeg opfattede det, var bred enighed om, at vi vedtog en god og brugbar lov, ja, så har det alligevel vist sig, at der er behov for en række præciseringer og justeringer.

Dette lovforslag er altså først og fremmest en justering, der præciserer en række paragrafer i loven. Det er værd at hæfte sig ved præciseringen af, hvilken kommune der skal yde elevstøtte og fra hvornår.

Lovforslaget indeholder også en ændring af, hvornår og om til hvem der kan ydes tilskud til specialundervisning. Reglerne for tilskud til specialundervisning bliver mere enkle, og det sikres, at der også kan ydes statstilskud til specialundervisning for elever over 18 år. Den socialdemokratiske folketingsgruppe hilser disse bedre og enklere bestemmelser velkommen.

Ændring af reglerne for tilskud til specialundervisning lever helt op til regeringens tanker om uddannelse til alle – den debat, man i øvrigt lige har været igennem. Og på dette område satses der på, at alle via uddannelse får en så god vej som muligt ind i voksenlivet. Som sagt er der tilslutning fra den socialdemokratiske folketingsgruppe.

Der er også tilslutning til, at vi får denne sag igennem udvalget hurtigt, således at brugerne ved, hvor de står. Man er jo for længst begyndt at planlægge næste skoleår.

Eva Møller (KF):

Dette lovforslag indeholder, som det siges i ministerens fremsættelsestale, mindre ændringer og tekniske justeringer, og jeg kan ikke, i anledning af de mange bemærkninger, vi modtog i den tidligere regerings tid fra den daværende opposition om lovsjuskeri og lignende, afholde mig fra at sige, at jeg alligvel nok tror, at vi her står med rekorden. At et lovforslag, som vi vedtog den 30. juni 1993, allerede nu har brug for tekniske ændringer og mindre justeringer, det er vist udtryk for, at man havde meget stort hastværk. Lad os håbe på, at vi ikke får forfærdelig mange flere af den slags lovforslag – selv om jeg godt er klar over, at en række af de lovforslag, vi har set, ikke er på undervisningsministerens område – men det er nok et fromt håb, at det går sådan.

Dette blot for at minde den nuværende regering om, at dette med at have travlt og fremsætte lovforslag i hast er noget, enhver regering kan komme ud for, men det ville have været rart, hvis man i sin oppositionsperiode havde set så langt frem i tiden, at man kunne forestille sig, at man blev regering på et eller andet tidspunkt.

Når det er sagt, så vil jeg gerne sige, at Det Konservative Folkeparti kan tilslutte sig det lovforslag, der foreligger her. Vi mener, det er rigtigt, at der gøres noget – ganske uafhængigt af den redegørelsesdebat, vi netop har haft – med hensyn til specialundervisning.

Vi vil naturligvis gerne se på, hvordan det ligger med økonomien i forslaget, også på længere sigt. Jeg har bemærket, at ministeren vurderer, at det koster 0,9 mio. kr. alt i alt, og at de kan findes på ministerens konto, men hvis man nu forestiller sig, at den kategori af mennesker, der søger på højskole, kan blive meget ændret